

Marek Polcyn, Jacek Wierzbicki

Rezultaty paleoekologiczno-archeologicznego rozpoznania terenowego w Gieczu na stanowisku 2

Studia Lednickie 2, 209-215

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

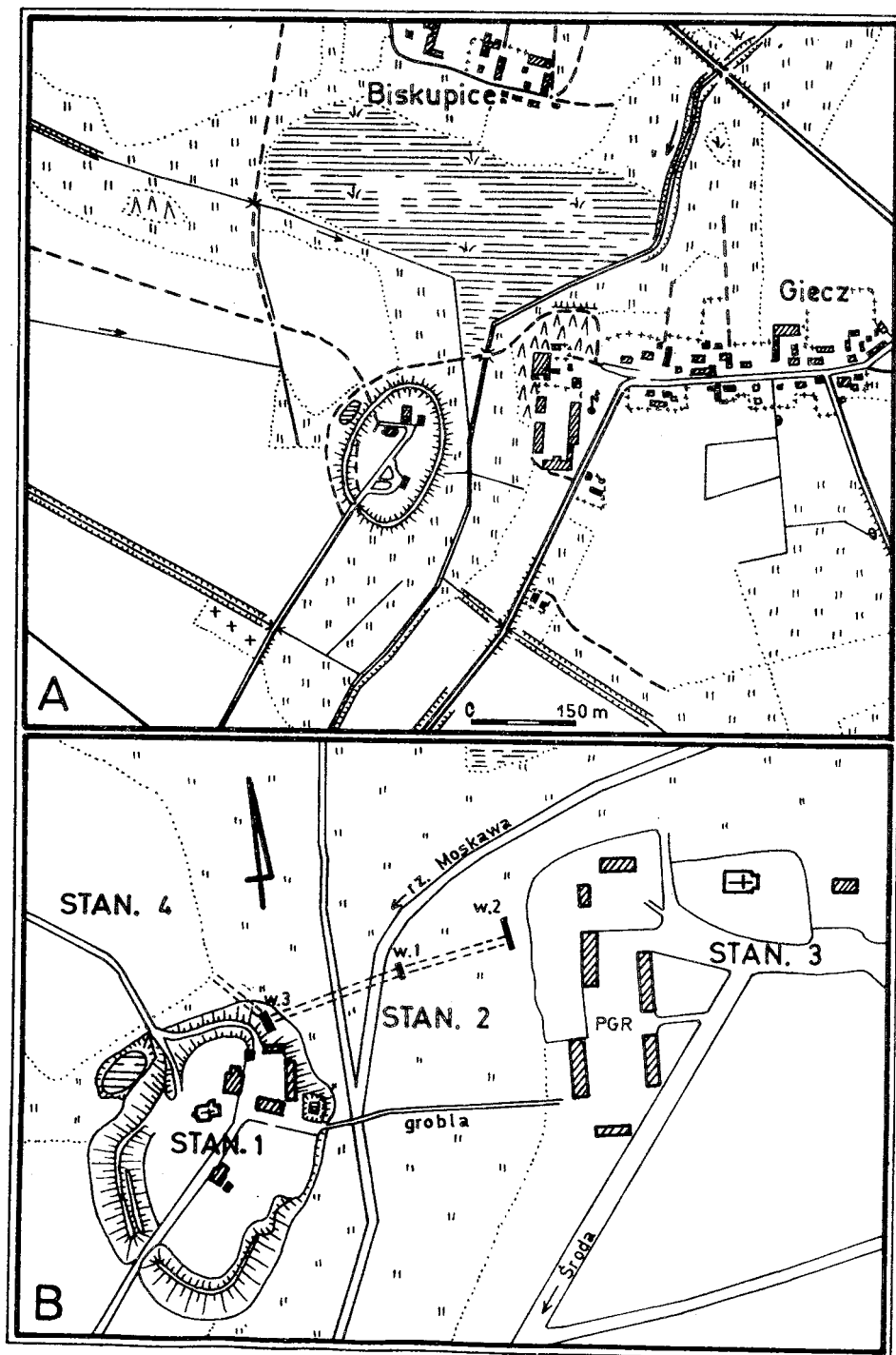
MAREK POLCYN, JACEK WIERZBICKI
Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy
Instytut Prahistorii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu

REZULTATY PALEOEKOLOGICZNO-ARCHEOLOGICZNEGO ROZPOZNANIA TERENOWEGO W GIECZU NA STANOWISKU 2

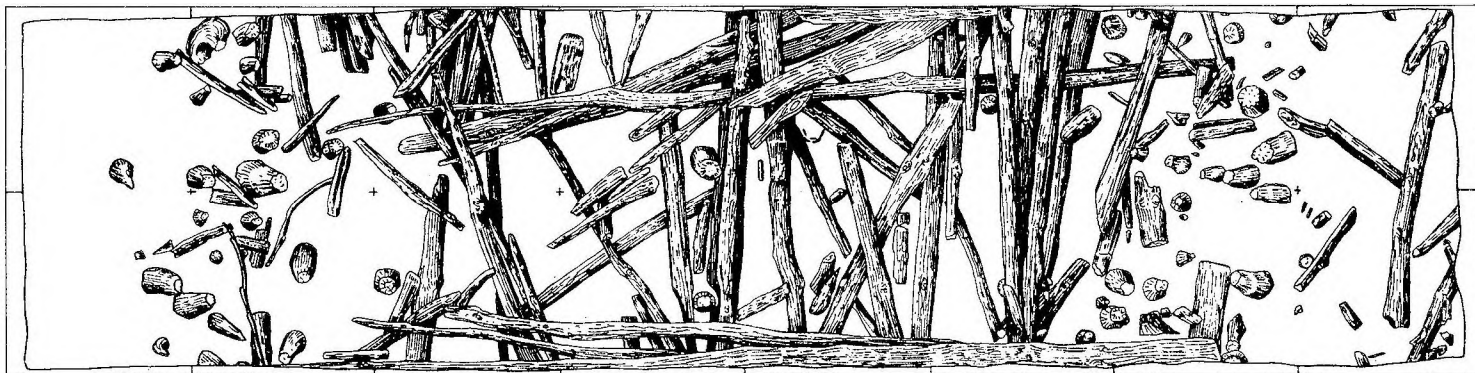
Wiosną 1990 roku z inicjatywy Pracowni Paleoeekologicznej przy Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy przeprowadzono w otoczeniu wczesnośredniowiecznego grodziska w Gieczu prace terenowe, zmierzające do zlokalizowania oraz wstępnego rozpoznania obiektu określanego dotąd jako „droga wczesnohistoryczna” (T. Malinowski 1951). Związane są one z badaniami archeobotanicznymi podwodnej warstwy kulturowej rozpoczętymi w rejonie mostu poznańskiego na Ostrowie Lednickim (K. Tobolski 1989, M. Polcyn 1991), a celem ich jest lokalizacja nowych stanowisk z osadami kulturowymi o charakterze limnicznym. Ze względów metodycznych poszukiwania obejmują przede wszystkim kopalne zbiorniki jeziorne, przez które w pradziejach bądź wczesnym średniowieczu przebiegały mosty lub groble, nad którymi budowano nabrzeża albo osady nawodne. Ich użytkowanie wywierało znaczny wpływ na środowisko jeziorne prowadząc nierzadko do powstania podwodnych warstw kulturowych.

Grodzisko wczesnośredniowieczne w Gieczu (gm. Dominowo, woj. poznańskie, stan. 1) leży na krawędzi doliny rzeki Moskawy, która niegdyś tworzyła tu rozlewisko w postaci długiego, wąskiego jeziora, które było naturalnym zabezpieczeniem warowni z kierunku wschodniego. Obecnie jest ono całkowicie zarośnięte, a dno doliny pokrywa podmokła łąka przechodząca dalej na północ w rozległe trzcinowisko (ryc. 1A). Zładowaony zbiornik kryje osady torfowe i limniczne których miąższość przekracza 7 m (K. Milecka, K. Tobolski 1988). Pozostałą część otoczenia grodu zajmują intensywnie użytkowane dziś pola orn. Na nich rozlokowane są stanowiska należące do gieckiego kompleksu osadniczego.

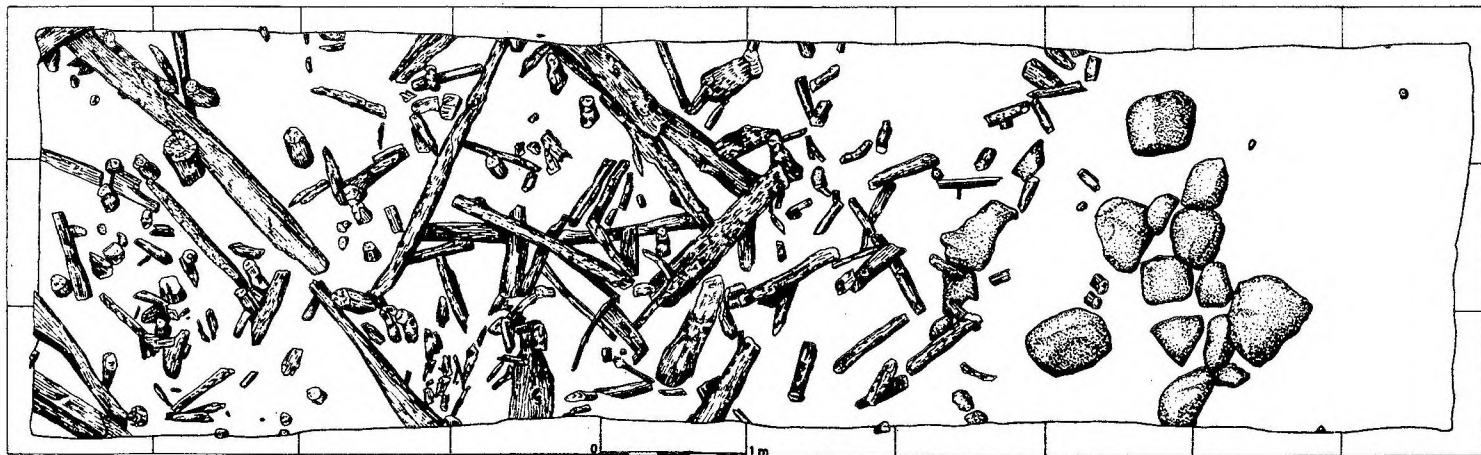
Stanowisko 2 obejmuje fragment doliny Moskawy, przez którą przebiegała wczesnośredniowieczna droga, łącząca gród giecki z osadą targową położoną w miejscu dzisiejszej wsi Giecz. Dotąd jedyne informacje na temat tej konstrukcji i warunków jej zalegania dostępne były w sprawozdaniu T. Malinowskiego z badań przeprowadzonych w 1951 roku w ramach Kierownictwa Badań nad Początkami Państwa Polskiego przez Bogdana Kostrzewskiego (T. Malinowski 1951). Prace archeologiczne prowadzono wówczas w trzech wykopach (ryc. 1B). Pierwszy z nich o wymiarach 8 × 2 m zlokali-

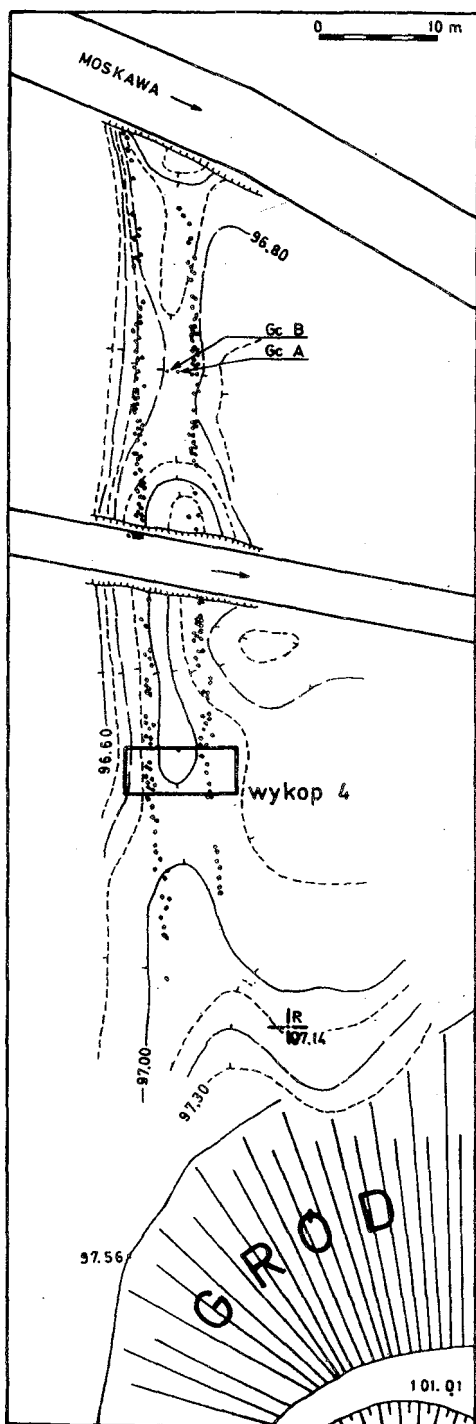

Ryc. 1. Giecz, gm. Dominowo. A – grodzisko i jego najbliższe otoczenie; B – lokalizacja stanowiska wraz z wykopami z badań w 1951 roku

Ryc. 2. Giecz, gm. Dominowo, stan. 2, konstrukcje drewniane w wykopie 1 z badań w 1951 roku

Ryc. 4. Giecz, gm. Dominowo, stan. 2, plan sytuacyjno-wysokościowy mostu/grobli

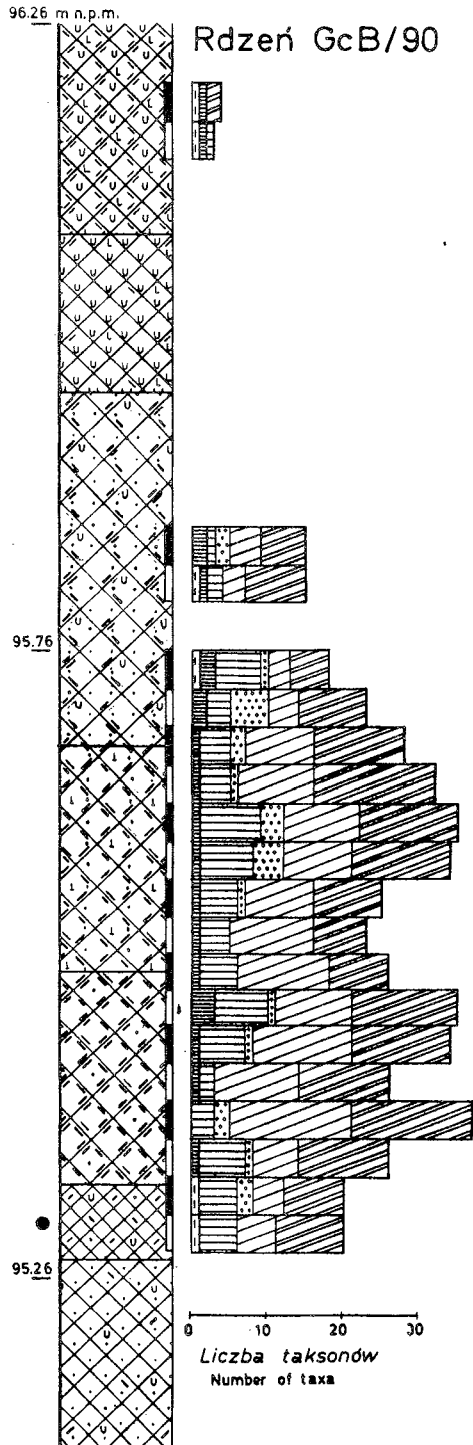
zowano pośrodku drogi, tuż za korytem Moskawy. Drugi o wymiarach 14×2 m umiejscowiono 17 m dalej, w kierunku wsi Giecz. Trzeci z nich usytuowano na przedłużeniu linii słupów u stóp wału.

Do dziś w archiwum oddziału gieckiego Muzeum Pierwszych Piastów zachowały się dwa plany zbiorcze konstrukcji drewnianych. Narysowane w skali 1:10 przedstawiają według legendy sytuację zanotowaną w wykopie 1 i 3. Niestety, nie posiadamy danych dotyczących bliższej lokalizacji konstrukcji. W tej formie są one tu publikowane (ryc. 2 i 3).

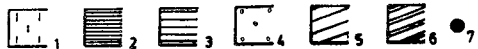
Wiosenne prace penetracyjne na terenie stanowiska 2 w Gieczu objęły oczyszczenie terenu z trzcin, planigrafię widocznych na powierzchni pozostałości drogi, wykonanie planu sytuacyjno-wysokościowego oraz wykonanie dwóch sondażowych odwiertów świdrem typu Instorf.

Po wycięciu szuwaru odsłonięto dwa rzędy gęsto występujących pali, biegnących na odcinku ponad 70 m, od grodziska do rzeki Moskawy niemalże równoległe do współczesnej grobli łączącej grodzisko z wsią (ryc. 4). Dalej w kierunku wschodnim teren podnosił się uniemożliwiając dalszą obserwację. Przestrzeń między liniami słupów o szerokości około 6 m była lekko wyniesiona ponad otoczenie, sugerując istnienie nasypu.

W celu rozpoznania osadów wypełniających obiekt wykonano dwa

Ryc. 5. Diagram roślinnych grup ekologicznych opracowany dla rdzenia Gc B
 1-ramienice (*Charales*), 2-wodne, 3-błotne,
 4-drzewa i krzewy, 5-zielne, 6-chwasty i rośliny uprawne, 7-poziom zalegania ciżmy skórzanej

sondażowe odwierty (GcA i B, ryc. 4) natrafiając w drugim z nich na fragment ciżmy skórzanej. Opracowany dla rdzenia GcB diagram roślinnych grup ekologicznych (ryc. 5) wskazuje na taksonomiczne bogactwo i zróżnicowanie makrofosyliów roślinnych w osadach wypełiskowych drogi, w tym przede wszystkim gatunków wskaźnikowych dla warstwy kulturowej (grupa chwastów i roślin uprawnych), jak również wodnego środowiska jej akumulacji (ramiennice i grupa roślin wodnych). W związku z faktem wypełnienia obiektu przez osady pochodzenia wodnego postanowiliśmy nazwać go roboczo mostem/groblą aż do ostatecznego rozstrzygnięcia problemu. Odkrycie podwodnych warstw kulturowych na stanowisku 2 w Gieczu, zachęca do podjęcia dalszych badań. Optymalne warunki dla przeprowadzenia niezbędnych obserwacji stratygraficznych oraz pobranie prób o korzystnej objętości do badań paleoekologicznych, daje profil uzyskany w wyniku odkrywki geologicznej. Konieczność założenia jej w tak nietypowym miejscu zalegania konstrukcji mostu/grobli zmuszało do wykonania jej przy zachowaniu metodyki archeologicznej. Spodziewano się, iż przeprowadzenie wykopalisk archeologicznych dostarczy także materiału zabytkowego, który posłuży do datowania warstw sedimentów. Wyniki prac wykopaliskowych przedstawiają w tym tomie (L. Kubiak, M. Makohonienko, M. Polcyn s. 217-228).

LITERATURA

- Malinowski T. 1951, *Odkrycie drogi wczesnohistorycznej w Gieczu powiat Środa*, ZOW 20, s. 189-196.
- Milecka K., Tobolski K. 1988, *Wstępna informacja o podjęciu badań palinologicznych w Gieczu koło Nekli*, Sprawozdania PTPN za rok 1988 (w druku).
- Polcyn M. 1991, *Znaleziska roślinne w podwodnej warstwie kulturowej w obrębie reliktyw wczesnośredniowiecznego mostu poznańskiego w jeziorze Lednica*, [w:] Wstęp do paleoekologii Lednickiego Parku Krajobrazowego. Poznań.
- Tobolski K. 1989, *Wstępna informacja o badaniach paleobotanicznych podwodnych warstw kulturowych w Jeziorze Lednickim*, SL 1. s. 99-102.

THE RESULTS OF PALAEOECOLOGICAL AND ARCHAEOLOGICAL FIELD RECONNAISSANCE IN GIECZ ON SITE 2

Summary

In the spring of 1990 some preliminary field works were carried out in the area of site 2 in Giecz near Nekla. They are closely associated with the archaeobotanical investigation of underwater culture layer commenced on the western shore of Ostrów Lednicki during the past three years (Tobolski 1989, Polcyn 1991). The aim of the field reconnaissance developed in the area of central Great Poland is to discover and locate new sites that contain biogenic and culture sediments of lacustrine origin. One such place is the vicinity of the early Medieval stronghold in Giecz. The stronghold lies on the edge of Moskawa river valley which in the past was filled by a long, narrow lake (fig. 1A). Site 2 covers a part of the Moskawa valley crossed by an early Medieval dyke that connected the stronghold with a trade settlement whose remains can be found in the area of today's village Giecz (fig. 1B.). So far, the only information concerning the details of the dyke is contained in the preliminary report from the excavations in 1951.

During the spring works a contour map of site 2 was drawn (fig. 4). Two rows of wooden stakes were revealed. They stretch as far as 70 m from the stronghold's ramparts to the river (fig. 4). The distance between the rows is about 6 m. Two borings were carried out in the area of these dyke remains (Gc A and Gc B, fig. 4). In the core Gc B, a piece of Medieval leather shoe was found. The PEG diagram (Plant Ecological Groups) made for this core (fig. 5) shows a great abundance of macrofossil plant remains contained in the examined sediments. There are plant indicators both for culture layer (weeds and cultivars group) and the water environment of its accumulation (water plant group and *Charales*). It has led to tentative identification of the wooden construction as a bridge/dyke. In order to reach a final solution of the problem regarding its function and to get sediments for a palaeoecological study the idea of new excavations was implemented with the resultant siting of the archaeological trench (fig. 4).

FIGURES

- Fig 1. A – Giecz, Dominowo region, the stronghold and its vicinity; B – the location of the site and excavations on the basis of the 1951
- Fig. 2. Giecz, Dominowo region, site 2, the outline of wooden structures from excavation 1 (1951 investigations)
- Fig. 3. Giecz, Dominowo region, site 2, The outline of wooden structures from excavation 3 (1951 investigations)
- Fig. 4. Giecz, Dominowo region, site 2, the contour map of the bridge/dyke
- Fig. 5. Plant ecological groups diagram made for core Gc B
 1-*Charales*, 2-aquatic, 3-telmatophytes, 4-trees and shrubs, 5-herbaceous, 6-weeds and cultivars, 7-the piece of leather